

УДК 339.92:334.012.82:327.39(4771061.1EU)

Дугієнко Н.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів
та економічної теорії
Запорізького національного університету

Костюк В.О.

студент економічного факультету
Запорізького національного університету

ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

PRIORITIES AND PROSPECTS OF UKRAINE'S PARTICIPATION IN INTERNATIONAL INTEGRATING

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено пріоритети та перспективи участі України в міжнародних інтеграційних процесах. Охарактеризовано сучасне становище України у світовому інтеграційному просторі. Описано хронологію етапів інтеграційного шляху України. Визначено як локальні, так і глобальні напрями інтеграційного процесу. Розглянуто перспективи обраного інтеграційного шляху та проаналізовано можливі позитивні й негативні моменти цього вибору.

Ключові слова: міжнародна економічна інтеграція, інтеграційні процеси, Європейський Союз, Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС).

АННОТАЦИЯ

В статье исследованы приоритеты и перспективы участия Украины в международных интеграционных процессах. Охарактеризовано современное положение Украины в мировом интеграционном пространстве. Описана хронология этапов интеграционного пути Украины. Определены как локальные, так и глобальные направления интеграционного процесса. Рассмотрены перспективы избранного интеграционного пути Украины и проанализированы возможные положительные и отрицательные моменты этого выбора.

Ключевые слова: международная экономическая интеграция, интеграционные процессы, Европейский Союз, Евразийское экономическое сообщество (ЄврАзЭС).

ANNOTATION

In the article the priorities and perspectives of Ukraine's participation in international integration processes. Characterized modern Ukraine's position in the global integration space. Described the chronology of steps towards the integration of Ukraine. Determined both local and global trends of integration of Ukraine. The prospects of the chosen path of integration of Ukraine and analyzed the possible positive and negative aspects of this choice.

Keywords: international economic integration, integration processes, European union, The Eurasian Economic Community (ЄврАзЕС).

Постановка проблеми. Одним із вагомих факторів економічного зростання, покращення економічної ситуації в країні та поліпшення добробуту населення є економічна інтеграція. Крім того, економічну інтеграцію можна розглядати як фактор політичної та економічної безпеки країни. Однак для успіху інтеграційного процесу потрібно визначити шлях економічної інтеграції, а також методи його впровадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інтеграційних процесів приділило

увагу багато науковців: Вергун В., Дьоміна О., Іванова П., Копійка В., Курдина Е., Шкарпов О. та ін. Їхні публікації освітлюють інтеграційний процес України, перспективи, пріоритети, проблеми та їх можливе вирішення. Роботи зазначених авторів сприяли розширенню уявлень про інтеграційні процеси. Разом із тим дане питання потребує подальшого дослідження та більш детального вивчення.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану інтеграційних процесів в Україні та перспектив їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання міжнародного руху товарів і послуг, а також факторів виробництва (капіталу, робочої сили, технології), зростання взаємозалежності національних економік сприяють інтернаціоналізації господарського життя у фінансовій, інвестиційній, технологічній та інших сферах. Це зумовлює переплетення та взаємопроникнення національних економік для ефективнішого їх функціонування. Внаслідок цього закономірним процесом стає економічна інтеграція.

Сучасний стан розвитку економіки України потребує втілення в програму економічного розвитку політики інтеграційних процесів. Інтеграція економіки зумовлює перспективний шлях удосконалення та розширення світових процесів у різних галузях господарства.

Для України є лише два можливих варіанти світової інтеграції: євроінтеграція та регіональна інтеграція.

Відомо, що одним із провідних та базових способів самовизначення країни в сучасності є участь у процесі інтеграції. Проте політика інтеграції України завжди була нечіткою та складною. Це зумовлено впливом, з одного боку, європейської моделі розвитку, а з іншого – неєвропейської моделі економічного розвитку. Неєвропейська модель розвитку України являла собою членство в ЄврАзЕС, а європейська – в ЄС [1].

Із моменту отримання незалежності всі керівники України проводили політичний курс на

зближення з Європейським Союзом. У 2013 р. керівництво України в черговий раз відкинуло повноцінне членство в Митному союзі і незважаючи на тиск із боку РФ, й надалі продовжувало європейський курс. 16 вересня 2014 р. Верховна Рада ухвалила законопроект про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, який у той же день був підписаний президентом.

Можливість участі в ЄврАзЕС було і залишається проблемним питанням для України. Таке членство несе за собою відповідні політичні наслідки, що можуть стати причиною виникнення бар'єрів для європейської інтеграції. Серед проблемних аспектів членства в ЄврАзЕС виділяють аспекти внутрішньополітичного, стратегічного та геополітичного характеру.

За своєю структурою та основними формальними ознаками мета ЄврАзЕС – інтеграція економік країн для спільної реалізації економічних інтересів. Згідно з укладеним у жовтні 2000 р. установчим договором, метою новоутворення визначалися спільні дії для ефективного просування процесу формування Митного союзу і Єдиного економічного простору, а саме: Митного союзу 1995 р.; Договору про поглиблення інтеграції в економічній і гуманітарній галузях 1996 р.; Договору про Митний союз і Єдиний економічний простір 1999 р. [2].

Експерти під час прогнозування потенційних економічних переваг взаємодії України з ЄврАзЕС виділяють можливість використання механізмів вільної торгівлі, спрямування зусиль та координацію дій для вступу в СОТ. Також виділяється покращення виробничої кооперації та кооперації з НТП з країнами – членами організації, навіть із країнами колишнього СРСР. Однак на сьогоднішній день ЄврАзЕС не демонструє помітної перспективи інноваційності, що є необхідним для залучення більш масової підтримки, серед пострадянських країн [3].

Згідно з оцінками політологів Центру соціально-консервативної політики, від вступу в Митний союз в Україні в першу чергу виграли б високотехнологічна промисловість (передусім авіабудування) та аграрний сектор, а також з'явилася б реальна можливість знизити ціни на російські енергоносії [4].

Питання про вступ України до даного союзу і не розглядалося б, скоріш за все, якби не постійні пропозиції членства з боку РФ. Україна ж після отримання незалежності шукає місце в європейських інтеграційних процесах. Ключовим напрямом зовнішньої політики України є стратегічний напрям визнаного членства в Європейському Союзі. Головним пріоритетом зовнішньої політики України в середньостроковому вимірі – отримання статусу асоційованого члена ЄС. Ідея європейського вибору позитивно сприймається населенням України. Євроінтеграційні прагнення України співпадають із необхідністю модернізації та радикальних реформ.

Європейський Союз із моменту створення поступово перетворився в один із найпотужніших економічних, фінансових і політичних центрів світу. Саме тому вступ до ЄС є одним з головних напрямів розвитку економіки країни. Європейська інтеграція і членство в ЄС для України є найкращим способом реалізації національних інтересів та побудови економічно розвиненої держави, а також зміцнення позицій у глобальній системі міжнародних відносин [5].

Європейська інтеграція для України – шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості. Також це гарна можливість отримати іноземні інвестиції і новітні технології, поліпшити конкурентні можливості вітчизняних виробників, доступ на світові ринки. Можна виділити декілька аргументів на користь розвитку взаємного співробітництва між нашою країною та ЄС з урахуванням особливостей економіки України на даний момент:

1. Європейський Союз є великим ринком збуту, а також гарним ринком для імпорту продукції.

2. Торгівля з ЄС є важливим джерелом валюти.

3. Виробничі технології. Українські підприємства відстають від своїх аналогів у передових європейських країнах, наша країна не має капіталу, необхідного для модернізації наявних і створення нових сучасних підприємств. Без модернізації виробничих структур Україна навряд чи може залишити шлях сталого економічного розвитку і подолати зростаюче відставання від економічно розвинених країн. Доступ до ринку ЄС, своєю чергою, відкриє доступ до України іноземним інвесторам та капіталу.

4. Доступ до європейського ринку українських підприємств має велике значення як джерело досвіду та практичних навичок, щоб конкурувати з виробниками в інших країнах.

5. Розвиток співпраці з ЄС сприятиме більш ефективному використанню потенціалу України як транзитної держави, що означає збільшення доходів від експорту транспортних послуг та розвиток суміжних галузей.

6. Співпраця з ЄС означатиме, що існуватимуть відповідні правила і стандарти, розробка і впровадження економічної політики. А це, своєю чергою, буде сприяти прозорості середовища виробничої і комерційної діяльності на внутрішньому ринку, який є надзвичайно важливим для України.

7. Розвиток міжнародного співробітництва в загальних і господарських зв'язках з ЄС безпосередньо впливає на більш раціональний розподіл ресурсів, підвищення ефективності економічних процесів [6].

Основні політичні вигоди від європейської інтеграції – зміцнення стабільності демократичної політичної системи та її інститутів, модернізація нормативно-правової бази, прозорість національного законодавства, поглиблення культури демократії і поваги прав

людини тощо. Європейська інтеграція означає також зміцнення національної безпеки і безпеки громадян, оскільки вона виключає застосування сили як методу врегулювання протиріч і рішень.

Позитивна динаміка євроінтеграції України підтверджується також обсягом інвестицій із країн ЄС. За даними Державної служби статистики України, у січні-червні 2016 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 2 859,1 млн. дол. США (у січні-червні 2015 р. – 1 042,4 млн. дол. США). Обсяг залучених із початку інвестування прямих іноземних інвестицій в економіку України на 01.07.2016 становив 44 790,7 млн. дол. США, із них 32 866 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій надійшли з країн ЄС. Як показує звіт Державної служби статистики України, 73% прямих іноземних інвестицій за I півріччя 2016 р. надійшло з країн ЄС (табл. 1).

Таблиця 1
Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн ЄС в економіці України

	Обсяги прямих інвестицій на 01.07.2016 (млн. дол. США)	У % до підсумку
Всього в Україні	44790,7	
Всього з країн ЄС-28	32866,1	100,0
Кіпр	11091,7	33,7
Нідерланди	5769,0	17,6
Німеччина	5447,4	16,6
Австрія	2629,8	8,0
Велика Британія	1969,0	6,0
Франція	1526,0	4,6
Італія	964,9	2,9
Польща	791,0	2,4
Угорщина	610,4	1,9
Люксембург	364,6	1,1
Інші країни ЄС	1702,3	5,2

Було би помилкою применшувати складність процесу європейської інтеграції. Цей процес буде довгим і важким. Не обійдеться без досить тяжких наслідків для цілих підприємств, галузей промисловості і навіть цілих регіонів. Проте потенційні вигоди після досягнення європейської інтеграції перевищують втрати і ризики. Це було переконливо доведено попереднім досвідом усіх європейських країн, у тому числі країн, рівень економічного розвитку яких був нижче середнього.

Висновки. Україна межує з 10 державами світу: Росією, Польщею, Білоруссю, Словаччиною, Болгарією, Угорщиною, Румунією, Туреччиною, Грузією. Це є гарним економічним фактором, оскільки ці країни є потенційними ринками збуту для української продукції.

Нині Україна не використовує весь потенціал у розширенні торгово-економічних відносин для зміцнення своєї економіки, проте має можливість відновлення економічних зв'язків, а також їх розширення, що, своєю чергою, призведе до позитивних зрушень в економіці.

Обраний Україною шлях розвитку через євросоціацію має низку переваг, але має свої труднощі. Як виявилось, на європейському ринку український продукт здебільшого неконкурентоспроможний. Це спричинено відсталістю виробництва та невідповідністю високим європейським стандартам якості. Також великою проблемою є диференціація українського рівня життя та європейського. Значною проблемою є рішення цінової політики та політики субсидій України. І це далеко не всі проблеми на шляху до євроінтеграції, які необхідно вирішити.

На ринку ЄС варто взяти курс на максимально швидке адаптування вітчизняного виробництва до економічних реалій сучасного ринку. Для цього треба врахувати досвід Японії, Південної Кореї, Тайваню щодо енергозбереження й уміння робити продукцію з мінімальними витратами, конкурентоздатну на цьому регіональному ринку. Завдяки цьому Україна зможе успішно інтегруватися в європейський економічний простір та реалізувати європейський курс.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Захаров В.К. Перспективи участі України в євразійському інтеграційному процесі / В.К. Захаров // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2013. – № 6. – С. 38–47 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-uchastiya-ukrainy-v-evraziyskom-integratsionnom-protsesse>.
- Дзюба С.О. Україна – Митний Союз / С.О. Дзюба // Єдина служба правової допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://3222.ua/article/ukrana_mitniy_soyuz.htm.
- Барановський О., Сиденко В. Україна – ЄвразЕС: Спостереження? Співробітництво? Інтеграція? / О. Барановський, В. Сиденко // Дзеркало тижня. Україна. – 2002. – № 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/ukrayina_evrazes_sposterezhennya_spivrobitnitstvo_integratsiya.html.
- Україна – час вибору / Центр Разумкова. – К, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/upload/Brochure_EU-CU-7-2013.pdf.
- Кухарська Н.О. Україна в сучасних інтеграційних процесах : [навч. посіб.] / Н.О. Кухарська. – Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2015. – 186 с.
- Артьомов І.В. Європейська інтеграція України: стан, проблеми, перспективи / І.В. Артьомов. – Ужгород : АУТДОР-ШАРК, 2014. – 380 с.
- Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ives/ives_u/ives0616_u.htm.